

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาระดับของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของคุณในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช และเพื่อเปรียบเทียบระดับของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของคุณในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ด้านการนำหลักธรรมไปปฏิบัติระดับพื้นฐานชีวิตและการนำหลักธรรมไปปฏิบัติระดับมงคลชีวิตซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของคุณในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของคุณในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ระหว่างเพศ อายุ ระดับการศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ที่มีเพศแตกต่างกันจะมีระดับของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน
2. คุณในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ที่มีอายุแตกต่างกันจะมีระดับของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน
3. คุณในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีระดับของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นคุณในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จำนวน 410 คน ใน 9 โรงเรียน (เทศบาลนครนครศรีธรรมราช, โรงเรียนในสังกัด, [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.nakhoncity.org/school.php.)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือครูในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

จำนวน 202 คนที่กำลังสอนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548

2. ลักษณะของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป มีทั้งหมด 3 ข้อ คือ เพศ อายุ การศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 202 คน ได้กลับคืนมา 200 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบเลือกตอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ

4.2 ข้อมูลแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของครูในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พบว่าเป็นเพศหญิงร้อยละ 82 เพศชายร้อยละ 18 อายุ 31-40 ร้อยละ 33.5 อายุ 20-30 ร้อยละ 28.5 อายุ 41-50 ร้อยละ 25.0 อายุ 51-60 ร้อยละ 13.0 ระดับการศึกษาปริญญาตรีร้อยละ 97.0 สูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ 2.0 และต่ำกว่าปริญญาตรีร้อยละ 1.0

1.2 การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของครูในสังกัดเทศบาล ระดับการนำหลักธรรมไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านคือด้านการนำหลักธรรมไปปฏิบัติระดับพื้นฐานชีวิตและด้านการนำหลักธรรมไปปฏิบัติระดับมงคลชีวิตอยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.3 การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของครูในสังกัดเทศบาลด้านพื้นฐานชีวิต โดยภาพรวมครูมีการนำหลักธรรมไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในเบญจศีลพบว่า ระดับการนำหลักธรรมอยู่ในระดับมาก ยกเว้น 7 เพียรพยายามระวังที่จะให้ศีลที่สมทานแล้วไม่บกพร่อง และข้อ 14 ปฏิบัติตามเจตนาที่จะไม่ละเมิดการพูดเท็จอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในเบญจกรรมพบว่า ระดับการนำหลักธรรมอยู่ในระดับมากยกเว้นข้อที่ 9 ตั้งใจเจตนาไม่ละเมิดลูกเมียผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลางและข้อ 11 เพียรพยายามสำรวมในกามารมณ์ อยู่ในระดับน้อย

1.4 การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของครูในสังกัดเทศบาลด้านมงคลชีวิต โดยภาพรวมครูมีการนำหลักธรรมไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อ 18 พูดแต่คำจริงคำน่ารักและคำมีประโยชน์อยู่ในระดับน้อย

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบระดับของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของครูในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

2.1 ระดับของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของครูในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ของเพศต่างกัน มีการนำหลักธรรมโดยภาพรวมแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติมากกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ระดับของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของครูในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ของอายุต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.3 ระดับของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของครูในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ของการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พบว่าเป็นเพศหญิงร้อยละ 82 เพศชายร้อยละ 18 อายุ 31-40 ร้อยละ 33.5 อายุ 20-30 ร้อยละ 28.5 อายุ 41- 50 ร้อยละ 25.0 อายุ 51-60 ร้อยละ 13.0 ระดับการศึกษาปริญญาตรีร้อยละ 97.0 สูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ 2.0 และต่ำกว่าปริญญาตรีร้อยละ 1.0 พบว่าครูมีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของครูในสังกัดเทศบาลด้านนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของครูในสังกัดเทศบาลด้าน

ระดับพื้นฐานชีวิตและด้านระดับมงคลชีวิตอยู่ในระดับมากทุกด้านทั้งนี้เพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่ยอมรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างและพัฒนาจรรยาบรรณครูสอดคล้องกับ เอื้อ ทรวงโพธิ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการเสริมสร้างและพัฒนาจรรยาบรรณครู ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา มีบทบาทในการเสริมสร้างและพัฒนาจรรยาบรรณครูอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ พิทยาพล ไชยเสนา (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครู ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีทัศนคติเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครูอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับ โกศล เพชรวงษ์ (2543 : ง) ได้ทำการศึกษาพระพุทธศาสนากับการพัฒนาตน : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้เข้ารับการศึกษาอบรมตามหลักสูตรเตรียมผู้บริหารการศึกษาของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา วัดไร่ขิง กระทรวงศึกษาธิการ จากการศึกษาภาคสนามพบว่าผู้เข้ารับการศึกษาอบรมจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กรมอาชีวศึกษา และกรมสามัญศึกษาทั้ง 3 กลุ่มเป้าหมายมีความเชื่อและศรัทธาที่จะปฏิบัติตามหลักคำสอนนี้ โดยเน้นประโยชน์ในปัจจุบัน เพื่อให้การปฏิบัติงานในหน้าที่มีประสิทธิภาพ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข

2. การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของครูในสังกัดเทศบาลด้านระดับพื้นฐานชีวิต โดยภาพรวมครูมีการนำหลักธรรมไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในเบญจศีลพบว่า ระดับการนำหลักธรรมอยู่ในระดับมาก ยกเว้น 7 เพียรพยายามระวังที่จะให้ศีลที่สมาทานแล้วไม่บกพร่อง และข้อ 14 ปฏิบัติตามเจตนาที่จะไม่ละเมิดการพูดเท็จอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในเบญจจรรยาพบว่า ระดับการนำหลักธรรมอยู่ในระดับมากยกเว้น 9 ตั้งใจเจตนาไม่ละเมิดลูกเมียผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลาง และข้อ 11 เพียรพยายามสำรวมในกามารมณ์ อยู่ในระดับน้อย ดังที่ พระสมพงษ์ ติกุชธมโม (2541 : 168-171) พบว่า มุสาวาทคือคำพูดที่ไม่จริง ครอบคลุมคำพูดที่ไม่ดีทั้งหมด การที่จะตัดสินว่า คำพูดหรือการกระทำใดผิดศีลข้อมุสาวาทหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) พูดเรื่องไม่จริง 2) มีเจตนาพูดให้ผิดไปจากความเป็นจริง 3) พยายามพูดเรื่องไม่จริงนั้น 4) มีผู้อื่นรับรู้หลงเชื่อและได้รับความเสียหายจากเรื่องไม่จริงนั้น ในเรื่องมีประเด็นปัญหาที่คนส่วนมากเข้าใจว่า หากพูดจริงทำให้สูญเสียกับการพูดเท็จและทำให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ และรักษาผลประโยชน์ไว้ได้ คนส่วนมากมักเลือกพูดเท็จมากกว่าพูดจริง และคนส่วนใหญ่เข้าใจว่า

การละเมิดศีลข้อมสาวาทมีโทษน้อยกว่าการละเมิดศีลข้ออื่น ๆ และ พระมหาวิระศักดิ์ อคฺควีโร (2544 : 157-158) พบว่าการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่ร้อยละ 39.07 คือตักบาตร การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่ร้อยละ 28.84 คือคำสั่งสอนของบิดามารดา สำหรับจุดมุ่งหมายสูงสุดในการนับถือพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่ร้อยละ 48.56 คือการดำรงชีวิต ให้มีความสุขในปัจจุบัน ในขณะที่พื้นฐานความเชื่อทางพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่ร้อยละ 65.72 เชื่อมด้วยการตัดสินใจของตนเอง และส่วนใหญ่ไม่เคยคิดที่จะเปลี่ยนศาสนาถึงร้อยละ 72.63 ความสงสัยเกี่ยวกับความมีอยู่ของพระพุทธเจ้าส่วนใหญ่ร้อยละ 63.28 เคยเป็นบางครั้ง การละเมิดศีล 5 ประจำวันส่วนใหญ่ร้อยละ 40.07 คือข้อที่ 4 สำหรับการปฏิบัติตามศีล 5 ประจำวันส่วนใหญ่ร้อยละ 29.56 คือข้อที่ 3 การประพฤติพรหมจรรย์ ทศนคติในการนำหลักธรรม ไปใช้ในการดำเนินชีวิต โดยเฉลี่ยเห็นด้วยกับการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ทำให้ตนเองและสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และพระมหาพิชิต ยมพาลไพ (2542 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจศีลข้อ 1 นี้ถูกต้องแต่ไม่สามารถปฏิบัติให้สมบูรณ์ได้ เพราะความจำเป็นในการดำรงชีวิต และเชื่อว่าการฆ่าสัตว์เป็นบาปมีผลทั้งในชาตินี้และชาติหน้า ผู้ปฏิบัติที่ขาดความเข้าใจอย่างถูกต้องในการรักษาศีลจะเข้าใจว่าการรักษาศีลยากเกินไป จึงไม่รักษาศีล ในขณะที่ พระมหาสำรวย พินดอน (2542 : บทคัดย่อ) สรุปว่าปัญหาที่มีผลกระทบ มากที่สุดในปัจจุบันก็คือปัญหาเรื่องสิ่งเสพติดในสังคมไทย ผลกระทบที่มีต่อสังคมไทยมี 2 ประเด็น คือ ด้านตนเอง ด้านทางสังคม ในขณะที่ พระอุบล กตปญฺโญ (2537 : บทคัดย่อ) สรุปว่าศีลเป็นหลักความประพฤติทางกาย วาจา และการเลี้ยงชีพสุจริตโดยมีเจตนาเป็น เครื่องประพฤติดวงจตุรพิธเพื่ออบรมจิตใจให้ตั้งอยู่ในกุศลธรรมทั้งหลาย การฝึกรอบมตนในทางที่ มีความสัมพันธ์ระหว่างกายกับใจ ศีลเมื่อประพฤติตรงตาม หลักการสภาพจิตใจจะเป็นอิสระ จากค้นหา คุณธรรมที่มีฐานมาจากศีลย่อมมีคุณค่าที่รักษาและ ส่งเสริมคุณภาพของจิตใจ ประโยชน์ที่ต้องการจากศีล คือ การควบคุมความประพฤติ ป้องกันไม่ให้ตกไปสู่ที่ชั่ว

3. การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของครูในสังกัด เทศบาลด้านระดับมณฑลชีวิต โดยภาพรวมครูมีการนำหลักธรรมไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอยู่ใน ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อ 18 พุทธแต่ คำจริงคำน่ารักและคำมีประโยชน์อยู่ในระดับน้อยเพราะว่าหลักธรรมระดับมณฑลชีวิตนี้ทำให้คน เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ดังเช่น พระอุบล กตปญฺโญ (2537 : บทคัดย่อ) สรุปว่าจิตใจสงบจากกิเลส เป็นสมมติที่ส่งคุณค่า สนองปัญญาที่เกื้อกูลแก่การกำจัดอวิชชา และความบริสุทธิ์หลุดพ้น ดังนั้น ศีลจึงเป็นความประพฤติที่ต่อเนื่องกันตามเหตุผล เป็นระบบจริยธรรม เพราะผู้ปฏิบัติจะประพฤติ

ได้ถูกต้องก็ต่อเมื่อมีความเข้าใจในระบบและเหตุผลที่มีความเกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานอยู่ด้วย การปลูกฝังให้มีศีล ด้วยการเรียนรู้มีสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดี การสั่งสอนที่ถูกต้อง นำหลักการ มาประพฤติปฏิบัติอย่างต่อเนื่องด้วยความไม่ประมาท เช่นเดียวกับ ประโยชน์ สงกลิ่น (2545 : บทคัดย่อ) พบว่าคำสอนในมงคลชีวิตทางพระพุทธศาสนาแต่ละข้อต่างแสดงถึงวิธีการของการพัฒนาตน โดยเรียงลำดับจากง่ายไปหายากจากขั้นพื้นฐานไปจนถึงขั้นสูงสุดจากระดับโลกียะ ไปจนถึงระดับโลกุตตระ บุคคลผู้ปฏิบัติตามหลักคำสอนในมงคลสูตรได้อย่างสมบูรณ์แล้ว ย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้พัฒนาตน เพราะหลักธรรมส่วนนี้เชื่อมโยงกับหลักไตรสิกขาอันเป็นแก่นของ ศาสนาพุทธดังที่ โกศล เพชรวงษ์ (2543 : ง) พบว่ามีหลักฐานกล่าวถึงหลักคำสอนนี้อย่างชัดเจน โดยยึดหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา มรรคมงคล 8 เป็นหลักใหญ่ โดยมีเรื่องกรรม เป็นส่วนประกอบด้านการตัดสินใจในส่วนของพฤติกรรมและมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิตในสังคม ของผู้ครองเรือนผู้บริหาร

4. เปรียบเทียบการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของครู ในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

4.1 การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของครู ในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ของเพศต่างกันมีการนำหลักธรรมโดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าเพศของครูมีผลต่อการนำหลักธรรมไปปฏิบัติดังที่ เอื้อ ทรวงโพธิ์ (2545 : บทคัดย่อ) พบว่าผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาและโรงเรียน มัธยมศึกษา มีบทบาทในการเสริมสร้างและพัฒนาจรรยาบรรณครูอยู่ในระดับมาก และ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตาม เพศแตกต่างกัน ในขณะที่ เพ็ญฟ้า สว่าง (2542 : บทคัดย่อ) พบว่าความคิดเห็นของครูผู้สอนและ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูโดยจำแนกตามเพศและตามสถานภาพ พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน

4.2 การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของครู ในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ของอายุต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันซึ่งขัดแย้งกับ สมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เพราะครูมีความเป็นอิสระในด้านความคิดของเขาเอง สอดคล้องกับ เอื้อ ทรวงโพธิ์ (2545 : บทคัดย่อ) พบว่าผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาและโรงเรียน มัธยมศึกษา มีบทบาทในการเสริมสร้างและพัฒนาจรรยาบรรณครูอยู่ในระดับมาก และ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนก อายุ ประสบการณ์การทำงาน ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ กมลทัศน์ แซ่เฮง (2542 : บทคัดย่อ)

พบว่าระหว่างผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ต่างกัน ซึ่งพบว่ามี การปฏิบัติตามจรรยาบรรณโดยรวมและ รายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ ในการดำรงตำแหน่งต่างกัน พบว่ามี การปฏิบัติตามจรรยาบรรณไม่แตกต่างกัน

4.3 การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของครู ในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราชของการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพราะขึ้นอยู่กับ การได้รับรู้และการปลูกฝังสอดคล้องกับ เชื้อ ทรวงโพธิ์ (2545 : บทคัดย่อ) พบว่าผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาและโรงเรียน มัธยมศึกษา มีบทบาทในการเสริมสร้างและพัฒนาจรรยาบรรณครูอยู่ในระดับมาก และ เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนก ประสบการณ์การทำงานและการศึกษาไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรให้ผู้บริหารครูในสังกัดเทศบาลอบรมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ให้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นมุสวาทายังอยู่ในระดับน้อย

1.2 ในการแสวงหาบุคลากรจะต้องจัดให้มีคุณสมบัติทั้งทางคดีโลกและศีลธรรม ควบคู่กันไปและเน้นการพูดจาเป็นประเด็นสำคัญเพราะในระดับมวงคลชีวิตประเด็นการพูดน่ารัก อยู่ในระดับน้อย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาในลักษณะเดียวกันในเขตเทศบาลอื่น ๆ ด้วยเพื่อที่จะได้นำผล การศึกษามาเปรียบเทียบ

2.2 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลควรใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตควบคู่กันไปด้วย เพราะจะได้ข้อมูลที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น